

Előítéletek és sztereotípiák

A horda-hagyomány

- Közösségi társadalom
- Lényegi akarat
- Saját-csoport másik csoport
- Nemi és életkori tagoltság
- Nomád életmód
- Vérségi- rokonsági csoporttagság

Etnocentrizmus

- Az ember mint absztrakció
- Bábeli torony, az elvett név, csoportok születése
- Kategorizáció, név
- Homogenizáció (merev, általánosító szembeállítás)
- „Mi” és „Ők”
- Érzelmi hozzáadott érték (identitás), favoritizmus
- Magától értetődőség, természetesség, ismerősség, normalitás
- Idegenség

Az idegenségérzés következményei

- Idegenkedés, félelem
- Félreértés, szándékaik, szokásaik, viselkedésük félreértése (a róka és a gólya meséje)
- Tartózkodás, gyanakvás, bizalmatlanság, irtózás
- Sértődés, frusztráció
- Agresszió
- Viszonzott agresszió
- Kommunikáció hiány
- Konfliktus, harc
- Destruktív jogosultság

Az idegen bennünk

- Transzcendens hajléktalanság, hátborzongató idegenség
- Ösztöntelenség
- Az ömeghatározás szüksége
- „Előtte semmi sincs, csak ami nincs” (Macbeth boszorkányai)
- A kivetítés (szorongástól való megszabadulás, a Másik démonizálása)
- Relativizálás (Pascal példázata: az emberölés, mely a Pireneusok egyik oldalán hőstett, a másik oldalán gyilkosság)

Csoport tulajdonságok

- A csoport minden tagjában megtalálható
- Csak a csoport egyik részében fordul elő, más csoportban
- Minden csoportban előfordul, de különböző arányban (pl. alkoholizmus, öngyilkosság)
- Minden csoportban előfordul, eltérő eloszlásban (pl. IQ)

A másság változatai

- Az „igazság szikrája” – torzított mintavétel alapján hibás
- Xenofób idegenkedés
- Kimérikus elképzelés (kitalált, légből kapott, érzelemkeltő)

Előítéletek

- Hibás és rugalmatlan általánosítás pusztán csoport-hovatartozás alapján
- Hihetőség
- Lényegiség
- Érzelmi alapozás (ellenszenv, de pozitív előítélet esetében rokonszenv)
- Szóbeli előítéletekesség (gyűlöletbeszéd)
- Elkerülés
- Hátrányos megkülönböztetés
- Erőszak, pogrom, lincselés
- Kiirtás („végső megoldás”)

Sztereotípiák

- A másság láthatóvá, érzékelhetővé, tapasztalhatóvá tétele
- Kommunikáció (viccek, propaganda, irodalom, film, színház)
- Auto-és heterosztereotípiák
- Az egyenlőtlenségek igazolása

Kisebbség-többség

- Hátrányos helyzet
- Szemantikai hátrány („kis” vs. „nagy”, Lenin trükkje a „bolsevik-mensevik” szembeállítással)
- Perceptuális hátrány (illuzorikus korreláció)
- Gazdasági hátrány (tőkehiány, szegénység)
- Kulturális hátrány (a narratívákat a többség írja)
- Politikai hátrány (hatalomnélküliség)
- Network hátrány (Máté effektus)

Előítélet válfajok

- Nemzeti előítéletek
- Faji előítéletek
- Osztály-előítéletek
- Vallási előítéletek
- Nemzedéki előítéletek
- Politikai előítéletek
- Szexizmus, homofóbia
- Antiszemitizmus
- Roma ellenesség

Antiszemitizmus

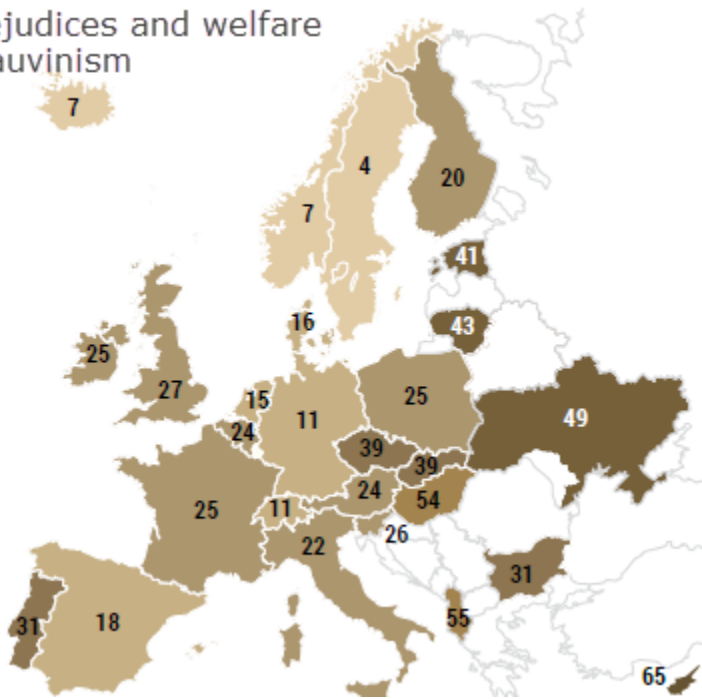
- Etnocentrikus eredet (Ókor, spirituális és szociális másság)
- Keresztény antijudaizmus (kis különbségek nárcisszizmusa, Krisztus-gyilkosság, gyűlölet és gettó)
- Politikai antiszemitizmus (emancipáció, zsidó sikerek a kapitalizmusban, ressentiment, eliminációs antiszemitizmus)
- Iszlám antiszemitizmus(anti-cionizmus)

Előítéletesség és jóléti sovinizmus mérése

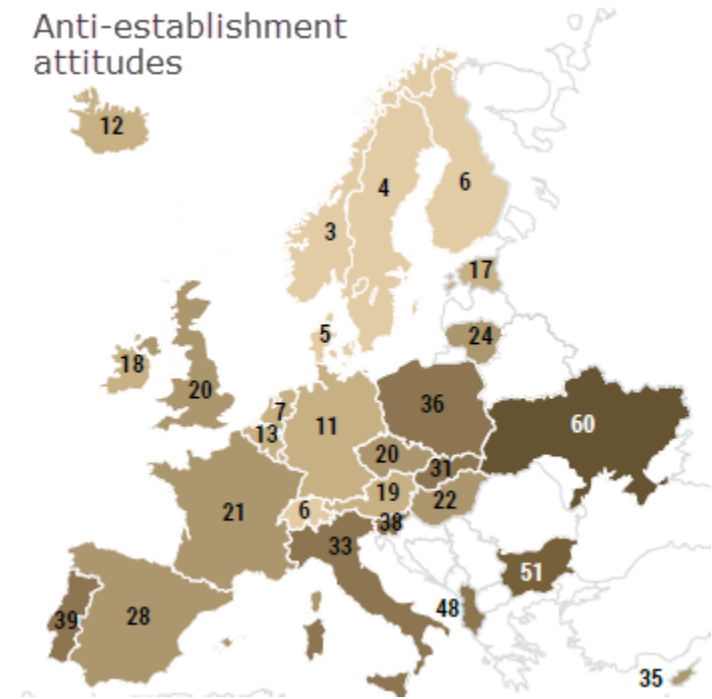
- A Demand fo Right Wing Extremism (DEREX) index részmutatója az European Social Survey kérdései alapján:
- A melegek és a leszbikusoknak joguk van úgy élni, ahogy szeretnének
- Mennyire szívesen engedné meg, hogy az Európán kívüli szegény országokból Magyarországra jöjjenek emberek?
- Mennyire szívesen engedné, hogy a magyarhoz képest más etnikumú, vallású emberek jöjjenek Magyarországra?
- Ön szerint általában véve jó vagy rossz a gazdaságnak, hogy más országokból jönnek, akik itt akarnak élni?
- Ön szerint Magyarország kultúrájának jó vagy rossz, ha más országokból ide érkeznek, aki itt akarnak élni?
- Magyarország jobb vagy rosszabb hely lesz azáltal, hogy más országokból jönnek ide emberek, akik itt akarnak majd élni?

2016

Prejudices and welfare chauvinism

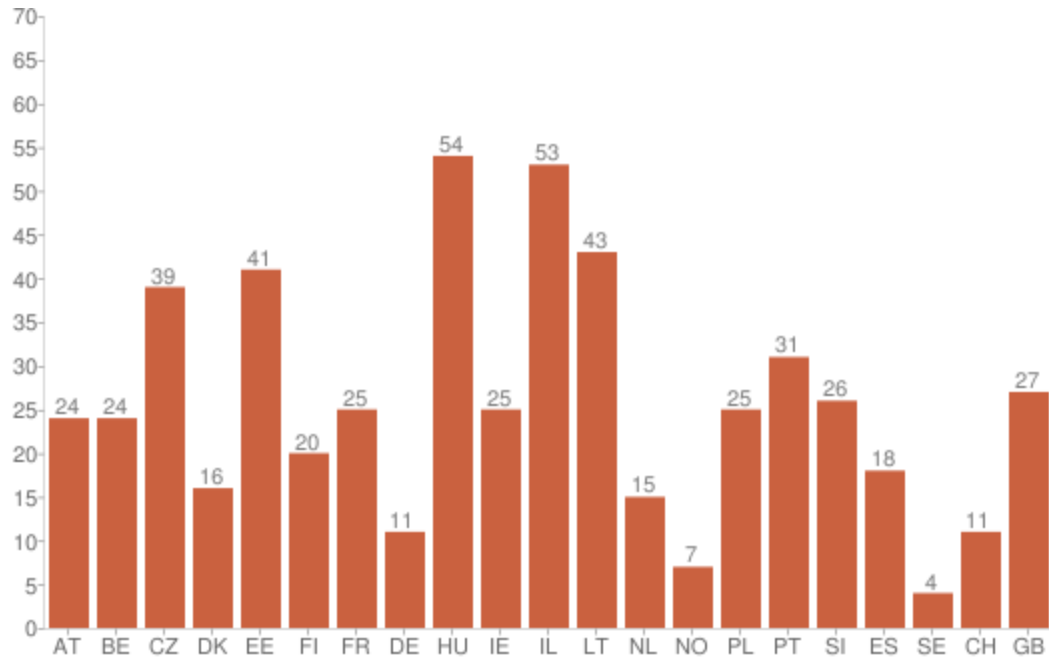
Anti-establishment attitudes

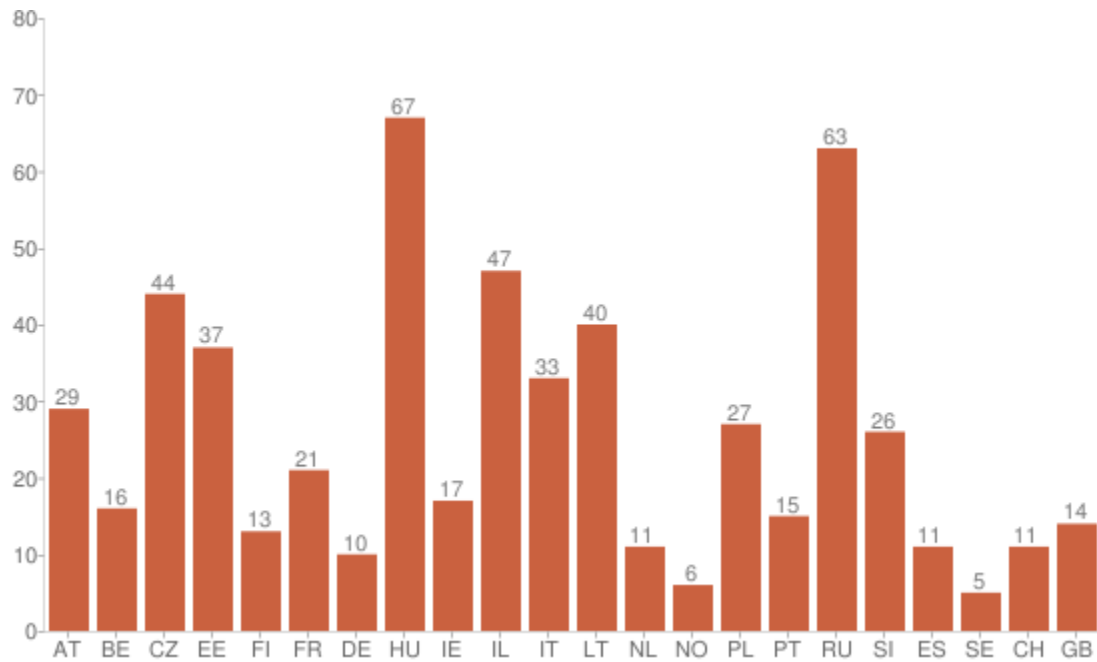
A menekültválság hatása

- A menekültválság hatása: növekszik az előítéletesség Közép-Kelet Európában (Magyarországon különösen, 45 %-ról 54 %-ra)
- A homofóbia mértéke nem nőtt
- 45 %-a a magyaroknak nem engedne be nem európai szegény országokból érkező bevándorlókat (ez 10 %-kal magasabb mint volt 2012-13-ban)
- Az előítéletesség homogenizálja a magyar társadalmat (se párhovatartozás, se társadalmi státusz nem határozza meg jelentősen)

Előítéletesség és jóléti socivinizmus- 2015

Előítéletesség és jóléti sovinizmus 2017

Az európai helyzet

- Kelet-nyugati lejtő (minél keletebbre megyünk Európában, annál előítéletesebbek az emberek (határ: az egykori Karoling birodalom keleti határa)
- Oroszország, Magyarország lakosai kirívóan előítéletesek
- Norvégia, Dánia, Spanyolország, Németország a leginkább nyílt

Legújabb tendenciák

- Lelkiismeretfurdalásos antirasszizmus (rabszolgotartó, gyarmatosító múlt visszaütése)
- Színvak antibiopolitika
- Identitás politika
- LMBTQ tudatosság (nemi spektrum kiszélesedése)

Következtetések

- Az előítéletesség az emberi feltétel része
- Tudatosság, reflexivitás, nevelés
- Tolerancia, diverzitás elfogadása
- Világállam (Kant)- világpolgár
- Az identitás megválasztásának szabadsága